

Univerzita Karlova
Přírodovědecká fakulta
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
Studijní program: Geografie (bakalářské studium)
Studijní obor: Geografie a kartografie

Jan Šperlík

Faktory volební podpory Pirátů a STAN ve sněmovních volbách 2017 a 2021
Factors of electoral support for Pirates and STAN in the 2017 and 2021 general elections

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Martin Lepič, Ph.D.

Votice 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

Ve Voticích 29.7.2024

Jan Šperlík

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval Mgr. Martinu Lepičovi Ph.D. za cenné komentáře, rady, připomínky, konzultace a za ochotné vedení této práce. Dále bych chtěl také poděkovat své rodině a přátelům za podporu, pochopení a trpělivost, kterou se mnou měli v době psaní této práce.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá primárně analýzou faktorů volební podpory Pirátů, STAN ve sněmovních volbách v roce 2017 a PirSTAN v roce 2021 doplněnou o analýzu prostorového rozložení volební podpory těchto politických subjektů. Dva hlavní cíle práce byly popsat prostorové rozložení volební podpory a najít faktory, které ovlivňují tuto volební podporu a porovnat případné rozdíly jejich vlivu mezi stranami a mezi volbami. Obě analýzy byly prováděny na měřítkové úrovni SO ORP. Práce se opírá o teorii štěpných linií, která je základem pro studium kompozičních faktorů. Analýza prostorového rozložení volební podpory byla řešena prostřednictvím kartogramů vyjadřujících volební podporu v jednotlivých SO ORP a také za využití území volební podpory. Pro analýzu faktorů volební podpory byla využita vícenásobná regresní analýza. Výběr možných vysvětlujících faktorů vychází z výzkumů týkající se faktorů volební podpory liberálních stran. Prostorové rozmístění volební podpory Pirátů a STAN v roce 2017 se do značné míry liší, např. v prostorové koncentraci volební podpory. Prostorové rozložení PirSTAN v roce 2021 zahrnuje rysy volebních výsledků obou členů koalice z roku 2017, například silný efekt kandidáta v případě STAN nebo silnější západ republiky oproti východu v případě Pirátů. Jako nejvýznamnější faktory volební podpory Pirátů, STAN a PirSTAN byly zjištěny podíl věřících osob, podíl vysokoškolsky vzdělaných osob a míra nezaměstnanosti.

Klíčová slova: Česko, Piráti, STAN, teorie štěpných linií, vícenásobná lineární regrese, volební geografie

Abstract

This bachelor's thesis primarily deals with the analysis of the factors of electoral support for the Pirates and STAN in the 2017 parliamentary elections and PirSTAN in 2021, supplemented by the analysis of the spatial distribution of electoral support for these political agents. Two main goals of the thesis were to describe the spatial distribution of electoral support and to find the factors that influence this electoral support, and to compare possible differences in their effects between parties and elections. Both analyses were performed at the scale level of districts of municipalities with extended competences. The thesis is based on the theory of cleavages, which is classic basis for the study of compositional factors. The analysis of the spatial distribution of electoral support was conducted using cartograms, which express electoral support in individual units and also the method of territory of electoral support. Multiple regression analysis was used to analyse the factors of electoral support. The selection of possible explanatory factors is based on research on the factors of electoral support for liberal parties. Spatial distribution of the electoral support of the Pirates and STAN in 2017 differs to a large extent, for example in the spatial concentration of electoral support. PirSTAN's spatial distribution in 2021 includes features of the election results of both members of the coalition, such as a strong candidate effect in the case of STAN and a stronger west-east difference in the case of the Pirates. The most important factors of electoral support turned out to be the share of religious people, the share of university-educated people and the unemployment rate.

Keywords: Czechia, Pirates, STAN, cleavages, multiple linear regression, electoral geography

Obsah

Seznam tabulek.....	7
Seznam obrázků.....	7
Seznam použitých zkratk.....	8
1. Úvod	9
1.1. Cíle a výzkumné otázky	10
2. Teoretický rámec	12
2.1. Teorie štěpných linií.....	12
2.2. Faktory volební podpory liberálních stran.....	13
3. Data a metodika	15
3.1. Data	15
3.2. Metodika.....	17
3.2.1. Území volební podpory	17
3.2.2. Vícenásobná regresní analýza.....	18
4. Kontext voleb v Česku	21
4.1. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky	22
5. Analýza volební podpory Pirátů, STAN a PirSTAN.....	25
5.1. Analýza prostorového rozložení volební podpory	25
5.2. Analýza faktorů volební podpory.....	32
6. Interpretace výsledků	35
7. Závěr	37
Seznam literatury.....	38
Internetové zdroje.....	41

Seznam tabulek

Tabulka 1: Základní údaje popisné statistiky faktorů a volebních výsledků

Tabulka 2: Výsledky regresní analýzy pro volební výsledky Pirátů v roce 2017

Tabulka 3: Výsledky regresní analýzy pro volební výsledky STAN v roce 2017

Tabulka 4: Výsledky regresní analýzy pro volební výsledky PirSTAN v roce 2021

Seznam obrázků

Obrázek 1: Volební podpora Pirátů v roce 2017 v SO ORP

Obrázek 2: Území volební podpory Pirátů v roce 2017 v SO ORP

Obrázek 3: Volební podpora STAN v roce 2017 v SO ORP

Obrázek 4: Území volební podpory STAN v roce 2017 v SO ORP

Obrázek 5: Volební podpora PirSTAN v roce 2021 v SO ORP

Obrázek 6: Volební podpora Pirátů + STAN v roce 2017 v SO ORP

Obrázek 7: Území volební podpory PirSTAN v roce 2021 v SO ORP

Seznam použitých zkratk

ANO	Hnutí navazující na sdružení Akce Nespokojených Občanů
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní Republika
ČSSD	Česká strana sociálně-demokratická
ČSÚ	Český statistický úřad
HSD-SMS	Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko
KDU	Křesťanská a demokratická unie
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
ĽSNS	Ľudová strana Naše Slovensko
MAUP	Modifiable Areal Unit Problem / Problém různého vymezení hranic geografických jednotek
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
ODA	Občanská demokratická aliance
ODS	Občanská demokratická strana
OF	Občanské fórum
OH	Občanské hnutí
Piráti	Česká pirátská strana
PirSTAN	Piráti a starostové
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SNS	Slovenská národní strana
SO ORP	Správní obvod obce s rozšířenou působností
SPD	Svoboda a přímá demokracie
SPOLU	Předvolební koalice ODS, TOP 09 a KDU-ČSL
SPR-RSČ	Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa
STAN	Starostové a nezávislí
TOP 09	Tradice, Odpovědnost, Prosperita 09
US-DEU	Unie svobody – Demokratická unie
VV	Věci veřejné

1. Úvod

Studium faktorů volební podpory je od počátku nedílnou součástí subdisciplíny volební geografie, jelikož jejich hodnoty vysvětlují volební výsledky jednotlivých stran, hnutí či kandidátů/ek. Mezi takové faktory se řadí různé socioekonomické a sociodemografické ukazatele, které mohou mít vliv na volební podporu, jako např. nezaměstnanost, vzdělanost, věk či pohlaví. Právě souvislost těchto faktorů s volebními výsledky velmi často reprezentuje příčiny regionálních rozdílů ve volbách, ačkoliv nelze opomenout ani vliv prostorového kontextu. Studium faktorů volebního chování se ve své publikaci *Party Systems and Voter Alignments* zabývají už Lipset a Rokkan (1967), a mj. v ní jako první postulují teorii štěpných linií, která vychází z rozdílnosti různých ukazatelů ve společnosti (město vs. venkov, vlastník vs. pracující...). V českém prostředí se touto problematikou zabývá např. kniha *Koho volí Vaši sousedé?* od Kosteckého a kol. (2014), která pojednává o prostorových vzorcích volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006. V Česku je mnoho dalších autorů, kteří se věnují právě volební geografii. Například Michal Pink (2012) se ve své publikaci věnuje změnám a trendům v českém volebním prostředí od roku 1993. Dalším významným autorem je Vít Hloušek (2000, 2002), který se zabývá problematikou konfliktních linií, nejen v prostředí Česka. Volební geografii se ve své studii zabývají například také Pavel Cihlár (2024) a Jonáš Suchánek (2024), kteří se ve svých pracích věnovali volební podpoře radikální pravice v Česku, respektive nativismu a populismu v prostorovém kontextu voleb. Dále také Suchánek a Kevický (2023), kteří se ve svém článku věnují zkoumání volební účasti a jejích faktorů na Slovensku. Významným autorem je také Radek Pileček (2021), který ve své publikaci řešil vliv starostů, jakožto kandidátů do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2017, na volební chování voličů.

Pro tuto práci byly k analýze zvoleny dva české politické subjekty, a sice Česká Pirátská strana (Piráti) a uskupení Starostové a nezávislí (STAN), přesněji jejich volební výsledky v posledních dvou sněmovních volbách v letech 2017 a 2021. Tyto dva roky byly vybrány jakožto nejaktuálnější a zároveň mezi nimi lze pozorovat změny v počtu subjektů, které překročily pětiprocentní hranici pro získání mandátu. Tento rozdíl vyplývá ze shlukování silných stran do koalic v roce 2021. Právě tyto dva subjekty byly vybrány záměrně, jelikož se jim příliš mnoho prací nevěnuje. Z prací, které upřely pozornost právě na Piráty nebo STAN, respektive předvolební koalici Piráti a starostové (PirSTAN), se valná většina věnuje preferenčnímu hlasování v rámci těchto dvou stran/koalice. Z těchto prací stojí za zmínku diplomová práce Dvořáčka (2023), ve které přímo analyzuje preferenční hlasování v rámci PirSTAN ve

sněmovních volbách v roce 2021. Prostorovým vzorcům volebního chování v rámci voleb v roce 2021 se věnují např. Lysek a Macků (2022), kteří ve své publikaci zmiňují právě i koalici PirSTAN. Tyto práce poskytují statický popis výsledků voleb, v této práci však bude snahou zachytit i změnu v čase. Obě strany jsou na české politické scéně relativně krátkou dobu, a tak je snahou této práce zjistit, jakými faktory je ovlivněna volební podpora těchto nových liberálně-progresivních stran a zdali se mění v čase, případně v prostoru. Výzkum Pilečka (2021) odhalil jako nejvýznamnější faktory podíl vysokoškolsky vzdělaných osob v případě Pirátů a podíl věřících osob v případě STAN. Na základě výzkumu Harmaňoše a Plešivčáka (2021), kteří zkoumali vliv faktorů na slovenské liberální strany, lze očekávat velký vliv podílu vysokoškolsky vzdělaných osob a hustoty zalidnění na volební podporu stran tohoto typu. Samotná analýza faktorů volební podpory Pirátů a STAN se v dosavadní literatuře vyskytuje ve velmi malé míře, a tak může tato práce přinést některé nové poznatky.

1.1. Cíle a výzkumné otázky

Tato práce si klade dva hlavní cíle. Prvním hlavním cílem práce je analyzovat prostorové rozložení volební podpory Pirátů a hnutí STAN v parlamentních volbách v roce 2017 a koalice PirSTAN v roce 2021, a to na měřítkové úrovni správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP). Druhým hlavním cílem je analyzovat faktory volební podpory, zjistit, kterými faktory je volební podpora sycena a porovnat jejich změnu/stálost mezi volbami a podobnost/rozdílnost mezi stranami. Mezi vybrané faktory, nahlížené skrze předpoklady teorie štěpných linií, patří míra nezaměstnanosti, podíl zaměstnaných osob v terciéru, index stáří, index maskulinity, hustota zalidnění, podíl vysokoškolsky vzdělaných osob a podíl věřících osob. Tyto faktory byly zvoleny na základě teorie štěpných linií, převážně štěpnými liniemi socioekonomickými, jelikož většina výše zmíněných faktorů spadá právě do socioekonomické štěpné linie. Konkrétně se jedná o míru nezaměstnanosti, podíl zaměstnaných v terciéru, index stáří, index maskulinity a podíl vysokoškolsky vzdělaných osob. Zbylé faktory spadají do štěpné linie náboženské (podíl věřících osob) a ekonomicko-geografické (hustota zalidnění). Některými těmito faktory se ve své publikaci zabývá Kostecký a kol. (2014), který pomocí nich vysvětluje volební podporu nejúspěšnějších stran v letech 1992 a 2006. Z podstaty zaměření na volební efekty struktury štěpných linií ve společnosti se práce vyhýbá analýze postojových faktorů, pro něž obvykle nejsou data v analýze areálových dat, stejně jako analýze efektů kontextu, která by byla příliš rozsáhlá při zachování komparativní povahy výzkumu. Na výše zmíněné cíle navazují dvě výzkumné otázky:

1. Jaké je prostorové rozložení volební podpory Pirátů a STAN, respektive PirSTAN?
  - 1.1. Jak se liší mezi stranami v roce 2017?
  - 1.2. Jak se liší mezi volbami?
2. Jaké faktory tuto volební podporu nejvíce vysvětlují?
  - 2.1. Jak se liší mezi stranami?
  - 2.2. Jak se liší mezi volbami?

Na tyto výzkumné otázky navazují tři klíčové hypotézy. Všechny tři tyto hypotézy vychází ze studie Harmaňoše a Plešivčáka (2021), kteří ve své publikaci zkoumali vliv faktorů na volební podporu liberálních stran na Slovensku (SNS, ĽSNS, SME RODINA a VLASTĚ). Hypotézy se také opírají také o výzkum V. Chvojky (2014), který se ve své diplomové práci zabýval analýzou volební podpory Strany zelených a jejími determinanty. Strana zelených je progresivní, stejně jako Piráti a STAN, a tak lze očekávat podobné výsledky. Hypotézy 2 a 3 se také mohou opřít o výzkum Pilečka (2021), který se faktory volební podpory v Česku zabýval také. Harmaňoš a Plešivčák (2021) zjistili, že nejvýznamnějšími faktory ovlivňující volební podporu liberálních stran jsou podíl vysokoškolsky vzdělaných osob, podíl věřících osob a míra urbanizace (v této práci zastoupeno hustotou zalidnění). Chvojka (2014) zjistil výsledky velmi podobné. Výsledky Pilečka (2021) také napovídají vyšší vliv podílu věřících a podílu vysokoškolsky vzdělaných osob. Na základě těchto výsledků byly stanoveny tyto tři hypotézy:

Hypotéza 1 předpokládá, že volební podpora Pirátů, STAN i PirSTAN bude prostorově více koncentrována spíše v městských regionech, tedy v hustě osídlených oblastech.

Hypotéza 2 předpokládá, že podíl vysokoškolsky vzdělaných osob bude významným faktorem pozitivně ovlivňující volební výsledky Pirátů, STAN i PirSTAN.

Hypotéza 3 předpokládá, že podíl věřících osob bude významným faktorem negativně ovlivňující volební výsledky Pirátů, STAN i PirSTAN

V kapitole 2 je načrtnut teoretický rámec práce, konkrétně teorie štepných linií a faktory volební podpory liberálních stran, jakými jsou právě Piráti a STAN. V kapitole 3 jsou popsána data a jednotlivé metody využití v práci, tedy území volební podpory, korelační analýza a regresní analýza. V kapitole 4 je přiblížen kontext voleb v Česku, srovnání právě parlamentních voleb v letech 2017 a 2021 a přiblížení obou probíraných stran. Kapitola 5 se zabývá samotnou analýzou volebních výsledků v souvislosti s vybranými faktory. V kapitole 6 jsou interpretovány jak výsledky voleb na úrovni SO ORP, tak výsledky analýzy a následné hodnocení výzkumných otázek a hypotéz. Poslední kapitolu tvoří závěr, ve kterém je sepsáno shrnutí výzkumu práce a potenciální návaznost dalších výzkumů na toto téma.

2. Teoretický rámec

2.1. Teorie štěpných linií

Teoretickým základem této práce je teorie štěpných (konfliktních) linií (angl. cleavages). Koncept štěpných linií poprvé zformulovali norský politolog Stein Rokkan a americký sociolog a politolog Seymour Martin Lipset (viz Lipset a Rokkan 1967). Základem pro vznik štěpných linií se staly dva historické procesy, které ovlivnily nejen politickou scénu, a sice tzv. národní a průmyslová revoluce. Právě v rámci těchto dvou revolucí vznikly čtyři základní štěpné linie, které jsou pak odráženy konkrétními politickými stranami (Kostelecký a kol. 2014). Národní revoluce zapříčinila vznik dvou štěpných linií. Během národní¹ revoluce docházelo často ke střetu mezi centrálními a periferními regiony, z důvodu rozdílné etnicity, jazyka, náboženství anebo jen zkrátka mezi centrem státní moci a periferními regiony, ať už byly etnicky nebo nábožensky odlišné. To jsou dva různé způsoby, jak chápat linii *centrum vs. periferie* (Lepič 2021). Druhou linií vzniklou v rámci národní revoluce je linie náboženská, tedy *církev vs. stát*. Tato linie je důsledkem konfliktu mezi centralizujícím, standardizujícím a mobilizujícím národním státem a historicky zavedenými privilegii církve (Lipset, Rokkan 1967). Zbylé dvě základní štěpné linie jsou důsledkem působení průmyslové revoluce. V době průmyslové revoluce výrazně rostl význam měst, nejen po stránce ekonomické, ale i politické, a tak vyvstal na povrch konflikt mezi pozemkovými zájmy a podnikateli. Tím tedy vznikla linie *město vs. venkov*. Průmyslová revoluce je také známa nástupem kapitalismu, jenž si zakládá na soukromém podnikání. Tato ekonomická změna vedla ke konfliktu mezi vlastníky a zaměstnavateli na jedné straně a dělníky a zaměstnanci na straně druhé, což dalo za vznik poslední základní štěpné linie *vlastník vs. pracující* (Lipset, Rokkan 1967). Původní teorie štěpných linií byla navržena pro takové evropské státy, které v šedesátých letech disponovaly svobodnými volbami, nelze ji (bez přihlédnutí k určitým specifikám) tedy analogicky použít např. na státy střední nebo východní Evropy. Pro využití teorie štěpných linií i pro střeoevropské a východoevropské země lze přijmout některá základní východiska původní teorie (např. možnosti analýzy), ale konkrétní empirické analýzy a konceptuální rámce bude nutné vytvářet vlastní (Hloušek 2002). V postkomunistických zemích, kde dříve nebyl tento koncept aplikovatelný, je to dnes již možné po specifické modifikaci konfliktních linií. Hloušek

---

¹ Pojem národní zde lze chápat dvěma způsoby. Lipset a Rokkan (1967) ve své publikaci píše „national“, což je v češtině primárně doslova chápáno jako národní. V anglickém významu to však má konotaci více jako národně-státní. Pracuje se tedy spíše s pojmem národně-státní revoluce, v práci však bude psáno národní.

a Kopeček (2005) pojmenovali tyto konfliktní² linie v postkomunistických zemích jako konfliktní linie transformace. Také může často docházet k překřížení jednotlivých konfliktních linií nebo také k definování jiných konfliktních linií (Kostecký a kol. 2014). V zemích střední a východní Evropy hrála v první fázi transformace klíčovou roli konfliktní linie mezi komunismem a opozicí. Postupem času, jak sílila demokracie, docházelo k diferenciaci dalších konfliktních linií, z nichž mezi nejdůležitější patří socioekonomická konfliktní linie transformace a nacionalistická konfliktní linie transformace (Hloušek, Kopeček 2005). Česká republika samozřejmě nebyla výjimkou, a i zde zpočátku dominovala konfliktní linie mezi komunismem a opozicí. Počátek devadesátých let byl rozhodující z hlediska formování struktury konfliktních linií v české politice. Klíčové bylo konstituování levice a rozpad Občanského fóra, na jehož základech vznikly pravicové strany Občanská demokratická aliance (ODA) a Občanská demokratická strana (ODS) a levicové Občanské hnutí (OH). Díky tomu se do popředí dostala socioekonomická konfliktní linie transformace, která se během devadesátých let stala v České republice dominantní (Hloušek 2000). Socioekonomická konfliktní linie transformace zůstala dominantní i po přelomu tisíciletí a dalo by se říct, že v českých podmínkách se začínala podobat konfliktní linii vlastníků vs. pracujících v zemích západní Evropy. Malý, nicméně trvalý význam přetrval pouze u konfliktní linie stát-církev (Hloušek, Kopeček 2005). Tato linie přetrvává až do dnešní doby více méně neměnně, což potvrzuje volební podpora Křesťanské a demokratické unie – Československé strany lidové (KDU-ČSL). Volební podpora KDU-ČSL v čase spíše klesá, což naznačuje úpadek celkového významu a společenské relevance náboženské linie. Dominantní socioekonomická linie už se neměří pouze rozdíly mezi vlastníky a pracujícími, ale také, respektive primárně např. vzdělaností, nezaměstnaností nebo výší průměrné mzdy.

2.2. Faktory volební podpory liberálních stran

Každý typ strany, respektive stranické rodiny, má určité faktory, které determinují volební podporu dané strany, a ani liberální strany nejsou výjimkou. Tyto faktory se dělí na různé typy, z nichž základními typy jsou faktory kompoziční, kontextuální a postojoyé. Nelze stoprocentně konkrétně říct, které faktory více ovlivňují právě volební podporu liberálních stran, ale lze alespoň odhadovat podle již vytvořených výzkumů. Jeden z těchto výzkumů mají na svědomí slovenští autoři Harmaňoš a Plešivčák (2021), kteří mj. analyzovali vztah mezi vybranými

---

² Hloušek a Kopeček (2005) zmiňují konfliktní linie ve smyslu konfliktů mezi politickými stranami, zatímco tato práce směřuje spíše rokkanovským pojetím štěpných linií ve smyslu štěpení v rámci společnosti a mezi společenskými skupinami.

socioekonomickými faktory a volebními výsledky stran s liberálním elektorátem. Z jejich studie se dá očekávat, že mezi faktory, které ovlivňují volební podporu liberálních stran patří podíl vysokoškolsky vzdělaných osob, podíl věřících osob, míra urbanizace a míra nezaměstnanosti. Tyto faktory totiž dosahovaly poměrně vysokých hodnot Pearsonova korelačního koeficientu. Z hlediska propojení s teorií štěpných linií, tyto faktory spadají do tří ze čtyř základních linií. Podíl vysokoškolsky vzdělaných osob a míra nezaměstnanosti se řadí do socioekonomické štěpné linie, podíl věřících do štěpné linie náboženské a hustota zalidnění do štěpné linie ekonomicko-geografické. Dalším výzkumem, který se dá považovat, že zkoumá faktory volební podpory liberálních stran je studie Pilečka (2021). Jeho práce vysvětluje především vliv kandidujících starostů, ale také faktory, které ovlivňují volební podporu. Co se týká liberálních stran, tedy Pirátů a STAN, tak nejvýznamnějšími faktory byly zjištěny, za pomoci vícenásobné regresní analýzy, podíl vysokoškolsky vzdělaných a podíl věřících. Ve svém článku rozebírá faktory volební podpory také Drašar (2024), který se věnuje posledním dvěma sněmovním volbám v Česku. Autor se snažil objasnit faktory volební podpory stran, které figurovaly v roce 2021 ve dvou nejsilnějších předvolebních koalicích, a koalicím samotným, tedy i Pirátů, STAN a PirSTAN. Autor však na rozdíl od této práce věnuje pozornost i ostatním stranám a také zahrnuje i vliv pandemie COVID-19, tato práce je zaměřena výhradně na Piráty, STAN a PirSTAN. Mezi faktory volební podpory těchto uskupení, které vykazovaly nejvyšší hodnoty regresního koeficientu, patří podíl podnikatelů, podíl věřících, podíl vysokoškolsky vzdělaných osob a míra nezaměstnanosti. V případě STAN dosáhl poměrně vysoké hodnoty i index stáří. Opět tedy lze pozorovat dominantní socioekonomickou štěpnou linii. Lze tedy předpokládat, že tyto faktory (jsou-li v práci využity) budou hlavními determinanty i v rámci této práce.

3. Data a metodika

3.1. Data

Tato práce pracuje s volebními výsledky Pirátů a STAN a koalice PirSTAN v rámci voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v letech 2017 a 2021. Tato data byla převzata z veřejné databáze Českého statistického úřadu (ČSÚ).

Práce dále využívá hodnoty jedenácti různých socioekonomických, sociodemografických a geografických faktorů, jejichž základní údaje popisné statistiky lze najít v tabulce 1. Jedním z těchto faktorů je míra nezaměstnanosti, jejíž hodnoty byly převzaty z Ministerstva práce a sociálních věcí (viz MPSV 2017, 2021). Míra nezaměstnanosti je brána jako: „*počet nezaměstnaných osob připadajících na 100 obyvatel ve věku 15 a více let zahrnutých mezi pracovní sílu.*“ (ČSÚ 2021a).

Dalšími faktory jsou podíl zaměstnaných v terciéru, podíl vysokoškolsky vzdělaných a podíl věřících. Podíl zaměstnaných v terciéru se dá vyjádřit jako: „*počet zaměstnaných osob v terciérním sektoru připadajících na 100 osob se zjištěnou ekonomickou aktivitou.*“ (ČSÚ 2021b). Podíl vysokoškolsky vzdělaných vyjadřuje: „*počet obyvatel ve věku 25 a více let s vyšším odborným vzděláním (VOŠ, konzervatoř) nebo s vysokoškolským vzděláním (bakalářské, magisterské a doktorské) připadajících na 100 obyvatel ve věku 25 a více let se zjištěným vzděláním.*“ (ČSÚ 2021c) a podíl věřících lze popsat jako: „*počet věřících hlásících se i nehlásících se k církvi či náboženské společnosti připadajících na 100 obyvatel se zjištěným údajem o náboženské víře.*“ (ČSÚ 2021d). Hodnoty těchto faktorů pocházejí ze Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2021 (SLDB 2021). Data ze SLDB 2021 byla použita k analýze pro oba roky, jelikož pro rok 2017 tato data neexistují. Takový postup není příliš neobvyklý, například Lepič (2017) ve své publikaci také využívá pro analýzu data z jiného roku, jedná se tedy o běžnou praxi při absenci dat, avšak výsledky oné analýzy mohou být do určité míry nepřesné. Bylo uvažováno také o dalších faktorech, které by mohly být zařazeny do analýzy. V úvahu připadaly podíly zaměstnaných v priméru a sekundéru, ale z důvodu, že tyto proměnné, společně s podílem zaměstnaných v terciéru, tvoří doplněk do 100 %, byl v analýze využit pouze podíl zaměstnaných v terciéru.

Posledními použitými faktory jsou index stáří, index maskulinity a hustota zalidnění, jejichž hodnoty pocházejí z veřejné databáze ČSÚ. Všechny tři tyto indikátory musely být dopočítány z jiných známých proměnných. Index stáří byl vypočítán jako poměr počtu obyvatel ve věku 0-14 let ku počtu obyvatel ve věku starším 65 let, index maskulinity byl vypočítán jako poměr

počtu mužů ku počtu žen a hustota zalidnění byla vypočítána jako celkový počet obyvatel na rozlohu (km²). Do analýzy připadaly v úvahu ještě dva další faktory, a sice průměrný věk a počet obcí, ale nakonec nebyly do analýzy zahrnuty. Průměrný věk vyjadřuje takřka stejnou informaci jako index stáří, je tedy zbytečné analyzovat oba indikátory, a počet obcí je příliš volatilní proměnná, a tak byla také vyřazena. Některé faktory, u kterých byla prokázána významná závislost v některých publikacích také nebyly zvoleny. Jedná se o míru urbanizace, jejíž alternativou v této práci je hustota zalidnění, a podíl podnikatelů, pro který nejsou dispozici adekvátní data.

Při analýze závislostí dat tohoto typu existují různá omezení. Jedním z těchto omezení je ekologická chyba, která se týká interpretace výsledků. Ekologická chyba nastává ve chvíli, kdy dojde k interpretaci vztahů zjištěné z analýzy agregovaných dat pro jednotlivce. Důležitý je taky problém agregace dat, kdy při malém počtu jednotek bude korelace silnější a naopak. Dalším častým omezením je efekt MAUP (Modifiable Areal Unit Problem). Tento problém se týká zpochybnění zobecnění výsledků statistických analýz s agregovanými prostorovými daty. MAUP souvisí s vymežováním hranic geografických jednotek, které jsou často vymežovány uměle, a lze je tedy měnit. Různé definice hranic pak vedou k různým datovým sadám. Analýza takových datových sad může na různých úrovních vést k rozdílným výsledkům (Wong 2004).

Veškerá data byla analyzována na řádovostní úrovni správních obvodů s obcí s rozšířenou působností (SO ORP). Tato úroveň je pro analýzu práce nejvhodnější vzhledem k počtu jednotek (205 + 1) a jejich velikosti. Velikost SO ORP hraje významnou roli, např. z hlediska odhalení regionálních trendů, které by na úrovni menších obcí nebyly zřejmé. Vhodné by mohly být také obce s pověřeným obecním úřadem, ale pro ně nejsou k dispozici data ohledně hodnot faktorů, nebo obce samotné, ale při analýze obcí jsou příliš vidět rozdíly mezi centry a zázemími, a kvůli tomu vynikají extrémy, které právě SO ORP naopak potlačují a zároveň dobře reprezentují územní strukturu. Na druhou stranu nevýhodou při analýze na úrovni SO ORP může být průměrování hodnot v rámci daného SO ORP, což např. při analýze mikroregionu je velmi nevhodné. Zaměřením této práce na celé Česko je však tento problém minimalizován.

Tabulka 1: Základní údaje popisné statistiky faktorů a volebních výsledků

	průměr	minimum	maximum	směrodatná odchylka	variční koeficient
výsledek Pirátů	9,50	5,83	17,59	2,00	0,21
výsledek STAN	5,29	1,70	20,54	3,07	0,58
výsledek PirSTAN	13,97	7,82	25,67	3,56	0,26
míra nezaměstnanosti 2017	3,37	1,10	9,80	1,50	0,44
míra nezaměstnanosti 2021	3,14	1,10	9,90	1,42	0,45
podíl zaměstnaných v terciéru	54,94	40,57	83,38	7,40	0,13
index stáří 2017	1,25	0,59	1,76	0,16	0,13
index stáří 2021	1,32	0,66	1,85	0,19	0,14
index maskulinity 2017	0,98	0,93	1,19	0,02	0,03
index maskulinity 2021	0,98	0,92	1,11	0,02	0,02
hustota zalidnění 2017	158,15	31,00	2608,82	243,71	1,54
hustota zalidnění 2021	155,96	29,64	2622,76	244,90	1,57
podíl vysokoškolsky vzdělaných osob	16,76	8,30	41,62	4,75	0,28
podíl věřících osob	33,00	12,90	85,25	14,35	0,43

Zdroje: ČSÚ 2017, MPSV 2017, MPSV 2021, SLDB 2021, vlastní zpracování

3.2. Metodika

Pro vyjádření prostorového rozložení volební podpory bylo zvoleno prosté zobrazení volební výsledků všech tří analyzovaných subjektů prostřednictvím map a také vymezení území (super)volební podpory pro lepší určení jader volební podpory. Podrobněji jsou metody popsány níže. Vzhledem k typu analyzovaných dat byla jako hlavní metoda práce zvolena vícenásobná regresní analýza, která je vhodnou metodou v případě dvou spojitých proměnných. Vícenásobná regresní analýza dokáže dobře zachytit význam vlivu zvolených faktorů na volební podporu Pirátů, STAN i PirSTAN.

3.2.1. Území volební podpory

Jako území volební podpory lze označit území, které vyjadřuje 50% koncentraci z celkového počtu hlasů získaných určitou stranou, zachycuje tedy oblasti s vysokou koncentrací volební podpory (Jehlička, Sýkora 1991). Metodicky se území volební podpory vymezuje následovně: Nejprve se jednotlivé územní jednotky seřadí podle jejich relativního volebního výsledku od největšího po nejmenší. Následně budou kumulativně načítány absolutní hodnoty získaných hlasů, až do hodnoty představující 50 % všech získaných hlasů dané strany v celkovém souboru (Jehlička, Sýkora 1991), v případě této práce v Česku. Dále se dá také vymezit území tzv.

supervolební podpory, které vyjadřuje koncentraci 25 % z celkového počtu hlasů a zobrazuje tak polovinu území volební podpory, čímž se dají snáze reprezentovat jádra volební podpory dané strany (Jehlička, Sýkora 1991). Území (super)volební podpory se dá velmi dobře kartograficky vyjádřit. Z mapového vyjádření lze jednoduše vyčíst, kde se nacházejí jádra volební podpory a kde naopak volební podpora není významná. Další důležitou informací, kterou území volební podpory poskytuje je, zda se voličská základna dané strany koncentruje spíše v městských, respektive hustě osídlených, oblastech anebo spíše ve venkovských regionech. Tato podoba území volební podpory však není pro analýzu v této práci nejvhodnější, a tak bude v práci využita modifikovaná podoba. Namísto načítání absolutních hodnot do 50 % (25 %) celkového počtu hlasů, budou brány relativní hodnoty do 50 % (25 %) počtu územních jednotek. Tedy první polovina (50 %) SO ORP dle sestupného pořadí relativních zisků bude tvořit území volební podpory a první čtvrtina (25 %) bude tvořit území supervolební podpory.

3.2.2. Vícenásobná regresní analýza

Vícenásobná regresní analýza je statistická metoda zkoumající závislost jedné závislé a více nezávislých (vysvětlujících) proměnných. Narozdíl od korelační analýzy, která zkoumá pouze vztah dvou proměnných, bez ohledu na to, která z proměnných je závislá a která nezávislá, regresní analýza analyzuje více proměnných zároveň. Důležitou roli pro interpretaci regresní analýzy hraje standardizovaný regresní koeficient. Právě standardizovaný regresní koeficient Beta (β) vyjadřuje, jestli mají nezávisle proměnné nějaký vliv, případně jak moc velký, na závisle proměnnou. Jelikož je koeficient β standardizovaný, tak lze jednotlivé proměnné porovnávat mezi sebou dle síly tohoto koeficientu. Téměř vždy se stanovuje hladina významnosti na 95 %, proto byla zvolena tato hodnota i pro tuto práci. Standardizovaný koeficient β je v podstatě obdobou prostého Pearsonova korelačního koeficientu očištěnou o vliv ostatních nezávislých proměnných. Dá se tedy říct, že kdyby do regresní analýzy vstoupila pouze jedna nezávislá proměnná, hodnoty standardizovaného koeficientu β by byly hodnotou Pearsonova korelačního koeficientu z párové korelace.

Velmi významnou součástí regresní analýzy je také koeficient determinace. Koeficient determinace je druhou mocninou mnohonásobného korelačního koeficientu, tj. R^2 , nabývá tedy hodnot od 0 do 1 včetně. Často se také udává v procentech jakožto stonásobek R^2 . Právě koeficient determinace udává procento vysvětlené variability regresního modelu (Hendl 2006), respektive udává jeho výstižnost. Hodnota koeficientu determinace vyjadřuje, jaká část z rozptylu závislé proměnné je vysvětlena použitými nezávislými proměnnými. Samotný koeficient determinace nebere v potaz počet nezávisle proměnných, tzn., že pokud bychom do

regresního modelu přidali další nezávislou proměnnou, koeficient determinace by se zvýšil. Z tohoto důvodu se více využívá tzv. upravený koeficient determinace ($Adj. R^2$), jehož hodnota je již přizpůsobena počtu nezávislých proměnných.

Na základě vícenásobné regresní analýzy lze také odhadnout závislou proměnnou Y pomocí nezávislých proměnných X . Tuto predikci lze vytvořit za pomoci regresní rovnice, která vypadá takto: $Y = A + BX$. Písmena „ X “ a „ Y “ vyjadřují v rovnici proměnné. Písmeno „ X “ představuje nezávislou proměnnou a písmeno „ Y “ vyjadřuje závislou proměnnou. Tedy v případě této práce „ X “ značí hodnotu některého z faktorů a „ Y “ značí hodnotu volebního výsledku určité strany nebo koalice. Písmeno „ A “ vyjadřuje regresní konstantu a písmeno „ B “ představuje regresní koeficient. Regresní konstanta vyjadřuje hodnotu proměnné Y , když je hodnota proměnné X nulová. Regresní koeficient vyjadřuje, o kolik se v průměru zvýší proměnná Y , když se proměnná X zvýší o jednu jednotku (v případě více nezávisle proměnných X musí být zbylé nezávisle proměnné stálé). Naměřené body se dají graficky znázornit pomocí XY bodového grafu, kde se zobrazí mimo body samotné také regresní přímka. Otázkou však je, jakým způsobem tuto přímku mezi body proložit. Tuto problematiku řeší lineární regresní model. Cílem lineárního regresního modelu je proložit přímku tak, aby odchylky bodů od přímky byly co nejmenší, respektive jejich součet byl minimální. Takové metodě se říká metoda nejmenších čtverců. V rámci metody nejmenších čtverců je snaha vystihnout chování bodů pomocí lineární závislosti. Cílem je načrtnout takovou přímku, která bude procházet co nejbližší okolo všech bodů (Mařík 2006).

Při regresní analýze je potřeba počítat s některými omezeními v rámci regresní analýzy. Jelikož regresní analýza vychází z Pearsonova korelačního koeficientu, je většina uvedených limitů stejná jako právě pro Pearsonův korelační koeficient. Prvním omezením, nebo spíše nutným předpokladem, je lineární vztah mezi proměnnými, jelikož Pearsonův korelační koeficient špatně vyjadřuje nelineární vztah. Dále je také důležité, aby všechny proměnné vstupující do statistického modelu byly spojité. Pro správnou interpretaci je vhodné, aby hodnoty proměnných měly normální rozdělení. Tato podmínka však není nutností, pokud velikost souboru dosahuje více než 100 jednotek, a v takovém případě není normální rozdělení nutné. Stejně jako Pearsonův korelační koeficient, tak i regresní analýza je ovlivněna odlehlými hodnotami. Velmi důležitým předpokladem pro správné využití regresní analýzy je neexistence multikolinearity (Hendl 2006). Multikolinearita nastává v momentě, kdy mezi sebou dvě nezávisle proměnné silně korelují, což může vést k nespolehlivým výsledkům a některé nezávisle proměnné mohou být nadhodnocovány (Černý 2016).

Důležité je také dobře zvážit počet a typy proměnných podle stanovených hypotéz, jejichž testování je právě cílem vícenásobné regresní analýzy. Tato práce si klade za cíl objasnit faktory volební podpory Pirátů, STAN a PirSTAN, tudíž jakožto závislá proměnná byla zvolena právě volební podpora těchto tří uskupení. Za nezávislé proměnné byly dosazeny hodnoty vybraných socioekonomických, sociodemografických a geografických faktorů, které byly již zmíněny a operacionalizovány výše.

4. Kontext voleb v Česku

V současné době lze v Česku volit kandidáty/ky do šesti různých funkcí. Volby jsou v Česku všeobecné, rovné, přímé a tajné. Občané mohou volit své zástupce do funkce prezidenta, poslance, senátora, krajského zastupitele, obecního zastupitele nebo europoslance. Většina voleb se opakuje po čtyřech letech, avšak existují dvě výjimky. Prezidentské volby se konají jednou za pět let a velmi specifické senátní volby se konají každé dva roky, kdy se obmění třetina senátorů.

V Česku jsou uplatňovány dva volební systémy. Prvním je systém poměrný, kdy se mandáty kandidujícím subjektům rozdělují dle podílu platných hlasů, které obdržely. V rámci tohoto systému je klíčová metoda přepočtu hlasů na mandáty. Ve volbách v roce 2017 byla využita d'Hondtova metoda, která funguje na principu dělení počtu hlasů pro stranu počtem mandátů, které již byly straně při sčítání přisouzeny. Tato metoda je zároveň nejčastěji používanou metodou přepočtu hlasů. V roce 2021 však byly při volbách využity dvě jiné metody založené na odečítání kvóty, a sice Imperialiho a Hagenbach-Bischoffova metoda. Kvóta je podíl celkového počtu hlasů v jednotce a celkového počtu mandátů zvýšený o 1 (Hagenbach-Bischoffova kvóta) nebo o 2 (Imperialiho kvóta). Nejprve je využita Imperialiho kvóta, v rámci níž se nepodaří rozdělit všechny hlasy, a tak následuje Hagenbach-Bischoffova kvóta, která rozdělí zbylé hlasy. Po přidělení mandátu pro stranu se jí z počtu hlasů odečte kvóta, tento postup se pak opakuje i v dalších kolech. Minimální podíl pro získání mandátu, tzv. uzavírací klauzule, je 5 %. Poměrným systémem se volí do Poslanecké sněmovny, Evropského parlamentu a zastupitelstev krajů a obcí. Druhým systémem je systém většinový. V rámci většinového volebního systému je zvolen takový kandidující subjekt, který získal více hlasů než kterýkoli jiný. V Česku platí většinový systém dvoukolový, kandidát/ka musí tedy získat více než 50 % hlasů pro vítězství v prvním kole, v opačném případě nastává kolo druhé, kam postupují dva nejúspěšnější z kola prvního. Tento systém v Česku platí u voleb do Senátu a prezidentských voleb.

Nejvíce pozornosti věnují voliči volbám prezidentským a sněmovním, kdy volební účast přesahuje až 65 %. Naopak nejmenší volební účast bývá zaznamenávána u druhého kola voleb senátních, kdy volební účast ve většině volebních obvodů nečiní více než 20 %. Volební účast u voleb do Evropského parlamentu je o něco málo vyšší a pohybuje se mezi 20 a 30 %, v posledních volbách v roce 2024 byla rekordní účast přes 36 %. Volební účast při volbách do zastupitelstev krajů není také příliš vysoká a pohybuje se přibližně v rozmezí 30 až 40 %. O

něco lépe na tom jsou volby do obecních zastupitelstev, kterých se pravidelně účastní necelá polovina potenciálních voličů (MVČR 2024).

4.1. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

Po roce 1989, kdy padl komunistický režim, začal hrát znovu zásadní roli v politickém systému Československa Parlament (Kostecký a kol. 2014). V Československu plnilo roli parlamentu Federální shromáždění. Jak Česká, tak Slovenská republika však měly své republikové orgány. Do rozdělení Československa to v Česku byla Česká národní rada, po rozdělení tuto funkci zastávala, a dodnes zastává, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Co se týče volebního systému, tak do České národní rady se volilo poměrně, stejně jak tomu je i v případě Poslanecké sněmovny. Volby do České národní rady se konaly dvakrát, v letech 1990 a 1992.

Volby v roce 1990 byly prvními svobodnými volbami po Sametové revoluci. Zvítězilo v nich Občanské fórum (OF) se ziskem 49,5 % hlasů. Mandáty dále získaly Komunistická strana Československa, Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko (HSD – SMS) a Křesťanská a demokratická unie (KDU) (Kostecký a kol. 2014).

Volby v roce 1992 byly velmi významné z hlediska ovlivnění budoucí stranické soustavy, jelikož na dlouhou dobu dopředu ovlivnily počet relevantních stran. Zvítězila ODS v koalici s Křesťanskodemokratickou stranou. Druhé místo obsadila Koalice Levý blok, která se skládala z Komunistické strany Čech a Moravy a Demokratické levice ČSFR. Zisk mandátů mohlo slavit ještě dalších šest stran, mezi nimiž byl jen velmi malý rozdíl v počtu hlasů. Jedná se o Československou sociální demokracii, Liberálně sociální unii, KDU-ČSL, Sdružení pro republiku – Republikánskou stranu Československa (SPR-RSČ), ODA, a HSD-SMS. Vládní koalici pak tvořili ODS, ODA a KDU-ČSL (Kostecký a kol. 2014).

Prvními volbami do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR po rozpadu Československa byly volby v roce 1996. Touto dobou již dominovala v rámci kampaní ekonomika a rozpor mezi pravíci a levíci (Kostecký a kol. 2014). Z vítězství se mohla radovat ODS, která společně s ODA a KDU-ČSL vytvořili vládní koalici. Kromě těchto stran se do sněmovny dostaly také Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) a SPR-RSČ. Vláda v roce 1997 podala demisi, což vedlo k předčasným volbám, které se konaly o rok později.

V těchto volbách zaznamenala největší skok ČSSD, která celé volby vyhrála. Dále získaly sněmovní křesla také ODS, KSČM, KDU-ČSL a nově také Unie svobody. Menšinovou vládu tvořili zástupci ČSSD, která uzavřela tzv. opoziční smlouvu s ODS (Kostecký a kol. 2014).

Následujícím volbám v roce 2002 kralovaly tři strany a jedna koalice. Zvítězila opět ČSSD před ODS a KSČM. Poměrně velký počet hlasů získala i Koalice KDU-ČSL a Unie svobody a Demokratická unie (US-DEU). Ostatní strany nedosáhly ani na tříprocentní podíl hlasů. Vládu vytvořila vítězná ČSSD společně s Koalicí KDU-ČSL a US-DEU (Kostelecký a kol. 2014).

Volby v roce 2006 vyhrála ODS, následovaly ČSSD, KSČM, KDU-ČSL a nově překročila pětiprocentní hranici i Strana zelených. Předseda vítězné strany Mirek Topolánek sestavil menšinovou vládu ODS, která ale nezískala důvěru poslanců. V reakci na to podala vláda demisi a Topolánek v roce 2011 sestavil svou druhou vládu, tentokrát v koalici s KDU-ČSL a Stranou zelených, ale této vládě byla v roce 2009 vyslovena nedůvěra a do voleb v roce 2010 tak v Česku působila úřednická vláda Jana Fischera (Kostelecký a kol. 2014).

Ve volbách v roce 2010 zvítězila strana ČSSD zhruba sto tisíc hlasů před druhou ODS. Dále obsadily sněmovní křesla zástupci nové strany TOP 09, KSČM a další nové strany Věci veřejných (VV). Vládní koalici tvořily zástupci ODS, TOP 09 a VV (ČSÚ 2021e). Největší kaňkou této vlády je pravděpodobně kauza okolo Jany Nagyové, tehdejší ředitelky kabinetu premiéra Petra Nečase, která byla obviněna z korupce. Tato kauza vedla ke konci stávající vlády a nové vlády se tak ujal nový premiér Jiří Rusnok, jehož vláda však nezískala důvěru, a tak také podala demisi, což vedlo k předčasným volbám v roce 2013.

V těchto volbách se do sněmovny probojovalo výrazně více subjektů než ve volbách v roce 2010, konkrétně sedm. Zároveň se do sněmovny dostaly dva nové subjekty, které v současném politickém spektru hrají velkou roli, a sice ANO 2011 a Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury, pozdější Svoboda a přímá demokracie (SPD). Zvítězila opět ČSSD, na druhém místě se umístil nováček ANO 2011, dále pak KSČM, TOP 09, ODS, Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury a KDU-ČSL (ČSÚ 2021f). Vládu vytvořily ČSSD, ANO 2011 a KDU-ČSL s premiérem Bohuslavem Sobotkou.

Následující volby v roce 2017 potvrdily vzestup hnutí ANO, které v těchto volbách s velkým náskokem zvítězilo. Tento velký náskok byl dost možná důvodem toho, že ostatní strany, které překročily uzavírací klauzuli měly mezi sebou velmi vyrovnané výsledky a jejich počet byl tedy poměrně vysoký. Celkem se do sněmovních křesel dostali zástupci devíti kandidujících subjektů. Mezi těmito subjekty se poprvé objevily také dva subjekty zkoumané v této práci, tedy Piráti a STAN. Mimo tyto dva subjekty a vítězné hnutí překročily pětiprocentní hranici také ODS, SPD, ČSSD, KSČM, KDU-ČSL a TOP 09 (ČSÚ 2021g). Lídr hnutí ANO Andrej Babiš sestavil menšinovou vládu tvořenou jen zástupci právě ANO 2011. Této vládě však byla

záhy vyslovena nedůvěra, a tak musel Babiš sestavit druhou vládu, ve které figurovalo ANO společně s ČSSD.

Doposud posledními volbami byly volby v roce 2021. Tyto volby byly typické vytvořením dvou silných předvolebních koalic, které si kladly za cíl sesadit hnutí ANO. Jedná se o koalice SPOLU (ODS, TOP 09 a KDU-ČSL) a PirSTAN (Piráti a STAN), která je součástí analýzy této práce. Koalici SPOLU se nakonec povedlo jen těsně zvítězit před ANO, avšak více mandátů získali právě zástupci tohoto středopopulistického hnutí, z důvodu změny metody přepočtu hlasů na mandáty. Třetí místo obsadila koalice PirSTAN a sněmovnu doplnili členové SPD (ČSÚ 2021h). Koaliční vládu vytvořili obě zmíněné koalice, tedy SPOLU a PirSTAN, v čele s Petrem Fialou.

Co se týče úspěšnosti liberálních stran v českých sněmovních volbách, dá se konstatovat, že se do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky dostávají pravidelně minimálně jedna až dvě liberální strany. Velký úspěch zaznamenalo především OF, které po Sametové revoluci bylo nejsilnějším hnutím. Úspěch OF mohl být také zapříčiněn tím, že OF bylo konglomerátem mnoha stranických proudů, což koneckonců také vedlo k jeho rozpadu. Strany vzniklé rozpadem OF dosahovaly i po rozpadu poměrně dobrých výsledků (např. ODA). V roce 1998 zastupovala liberální strany ve sněmovně Unie svobody, která v roce 2002 kandidovala jakožto US-DEU v koalici s KDU-ČSL. V roce 2006 byla US-DEU ve sněmovně vystřídána Stranou zelených. V roce 2010 překročila uzavírací klauzuli další liberální strana TOP 09. V roce 2017 pak poprvé získaly mandáty Piráti a STAN. Hnutí STAN není příliš konzistentní z hlediska liberalismu, tudíž se jejich důraz na liberální politiku v čase mění. Celkově se dá tedy říct, že liberální strany jsou stabilní součástí Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, a i přes to, že nepatří mezi nejsilnější, tak mají určitý vliv na fungování české politiky.

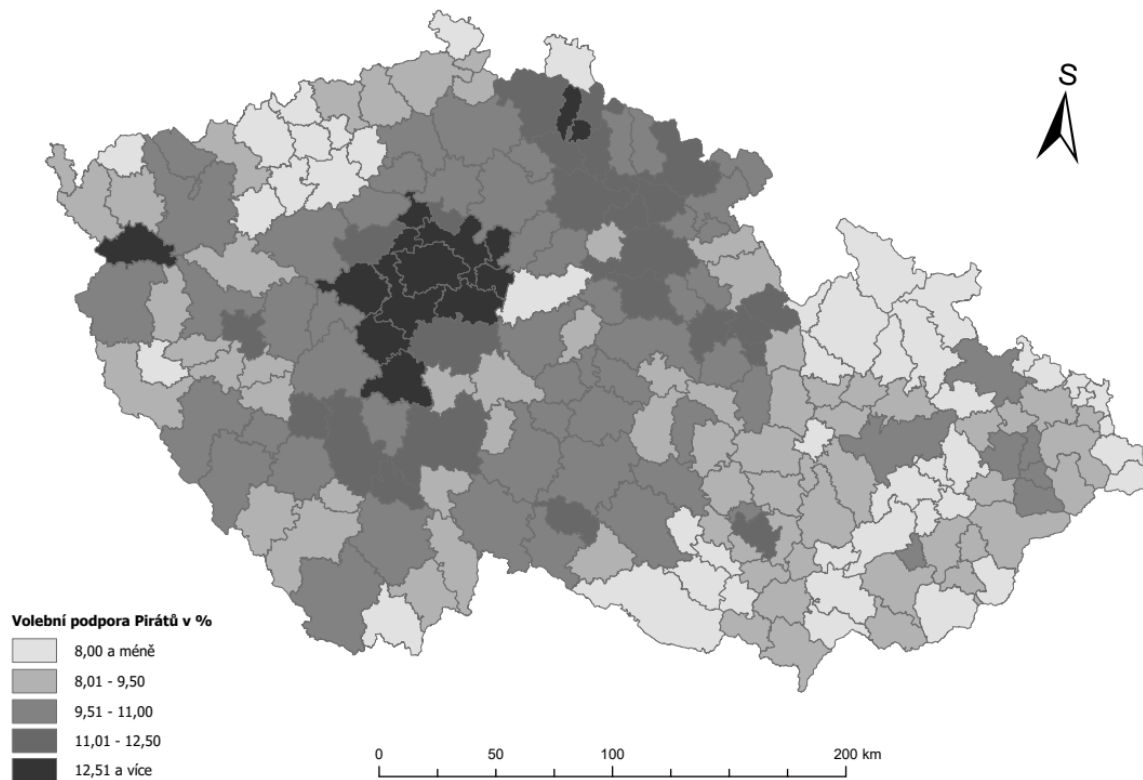
5. Analýza volební podpory Pirátů, STAN a PirSTAN

V této kapitole jsou blíže popsány výsledky prováděných analýz. Nejprve je rozebráno prostorové rozložení volební podpory Pirátů, STAN a PirSTAN a poté je objasněno, jaké faktory ovlivňují volební podporu těchto politických subjektů. Prostorové rozložení volební podpory je prezentováno za pomoci volebních map a vliv faktorů je vysvětlen na základě vícenásobné regresní analýzy, především standardizovaného koeficientu β .

5.1. Analýza prostorového rozložení volební podpory

Prostorové rozložení volební podpory Pirátů v roce 2017 bylo koncentrováno spíše na západ republiky, a zejména v Praze a okolí je oblast vyšší podpory Pirátů. Naopak ve většině moravských či slezských SO ORP a také v Ústeckém kraji měli Piráti podporu nižší. Z legendy v obrázku 1 je ale také patrné, že rozdíly ve volební podpoře Pirátů v rámci Česka nejsou příliš veliké. Lze také vidět, že mimo Prahu a okolí, mají Piráti volební podporu přes 12,5 % také v SO ORP Jablonec nad Nisou, SO ORP Železný Brod a SO ORP Mariánské Lázně. V Mariánských Lázních jsou Piráti dlouhodobě úspěšní na lokální úrovni, a tak si tento trend přenesli i na národní úroveň. Vysoké procento hlasů v Jablonci nad Nisou a Železném Brodě může být zapříčiněno tím, že lídr strany Ivan Bartoš pochází právě z této oblasti. V obrázku 1 je pak také do očí bijící je také velmi nízká podpora ve středočeském Kolíně, která by mohla být způsobena konkurenčním bojem s hnutím STAN, které právě v tomto SO ORP dominuje.

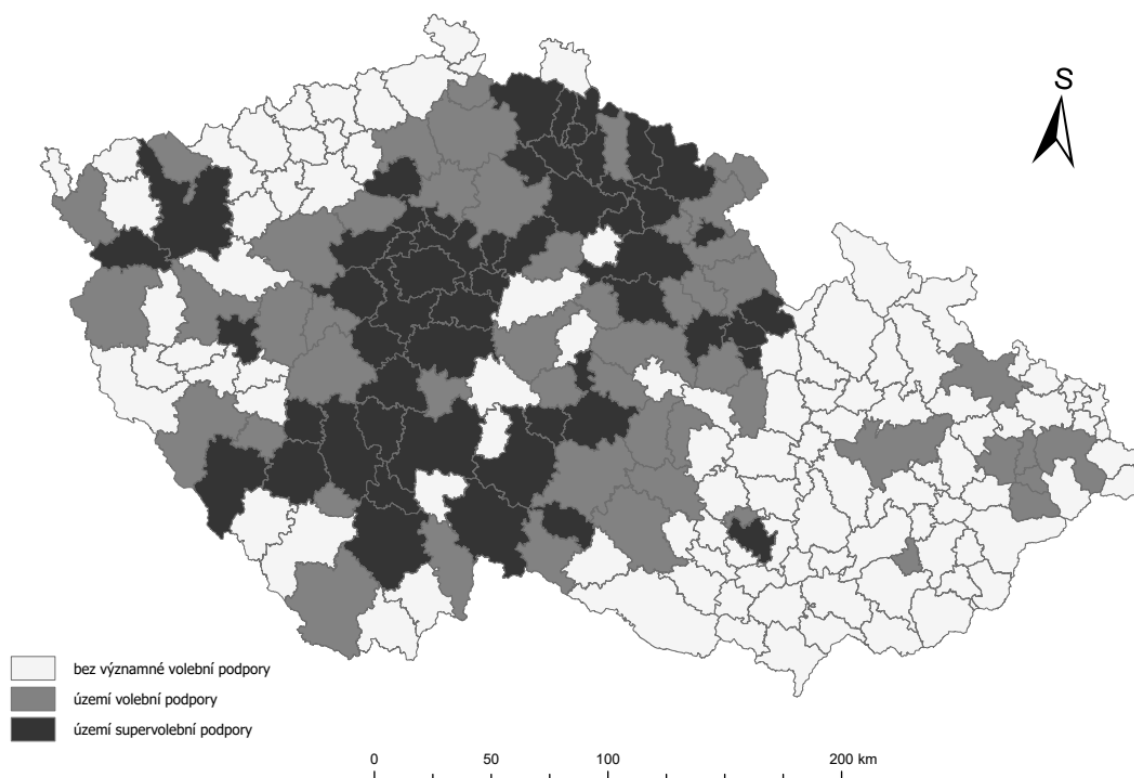
Obrázek 1: Volební podpora Pirátů v roce 2017 v SO ORP

Zdroj: ČSÚ 2017, vlastní zpracování

Díky modifikované podobě území volební podpory za využití relativních zisků lze lépe odhadnout, kde se volební podpora Pirátů více koncentruje. Z obrázku 2 je patrná dominance západu republiky (vyjma Ústeckého kraje) oproti Moravě a Slezsku. Zřetelná je také vyšší volební podpora v Jihočeském kraji a na severovýchodě Čech, která nemusí být z obrázku 1 na první pohled zřejmá. Dále je také vidět, že do území supervolební podpory spadá i většina SO ORP s krajskými nebo velkými městy, což může naznačovat souvislost s hustotou zalidnění. Z obrázku 2 je také vidět, že se volební podpora Pirátů více shlukuje ve větších regionech.

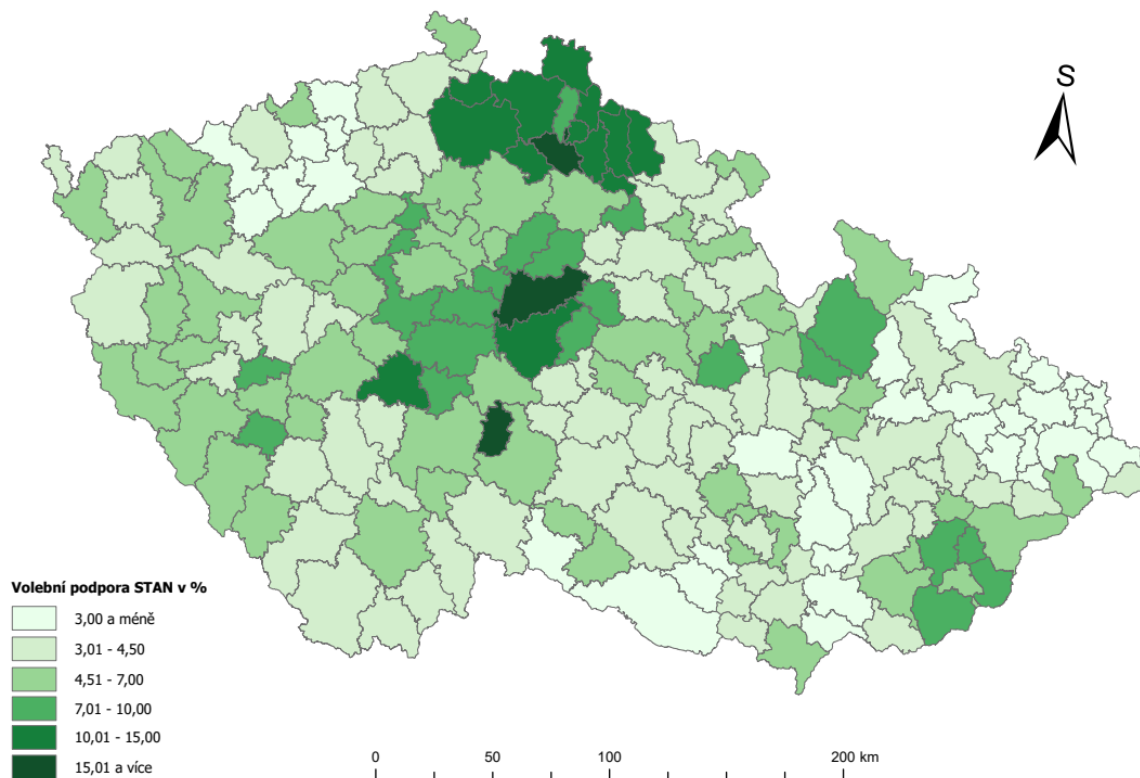
Obrázek 2: Území volební podpory Pirátů v roce 2017 v SO ORP

Zdroj: ČSÚ 2017, vlastní zpracování

Prostorové rozložení volební podpory STAN v roce 2017 je oproti Pirátům více prostorově rozprostřeno a na první pohled tak nejsou zřejmé prostorové vzorce volební podpory. O určité koncentraci se dá hovořit pouze v Libereckém kraji a na Kolínsku. Narozdíl od Pirátů jsou rozdíly ve výši volební podpory mezi jednotlivými SO ORP daleko vyšší, což potvrzuje i vyšší variační koeficient právě v případě STAN (viz tabulka 1). Stejně jako Piráti mají i STAN nižší podporu v Ústeckém kraji a také v kraji Moravskoslezském, což lze vyčíst z obrázku 3. Nejvyšší relativní podpory se STAN těší v SO ORP Turnov, SO ORP Kolín a SO ORP Pacov, což jsou jediné tři SO ORP, ve kterých STAN překročilo 15 %. Vysoká podpora v těchto SO ORP je dána regionální příslušností některých členů STAN, konkrétně Jana Farského (Turnov), Víta Rakušana (Kolín) a Lukáše Vlčka (Pacov). Této situaci se říká tzv. efekt kandidáta. STAN v téměř všech SO ORP Libereckého kraje získali přes deset procent hlasů, jelikož právě za hnutí STAN kandidovali někteří zástupci hnutí Starostové pro Liberecký kraj.

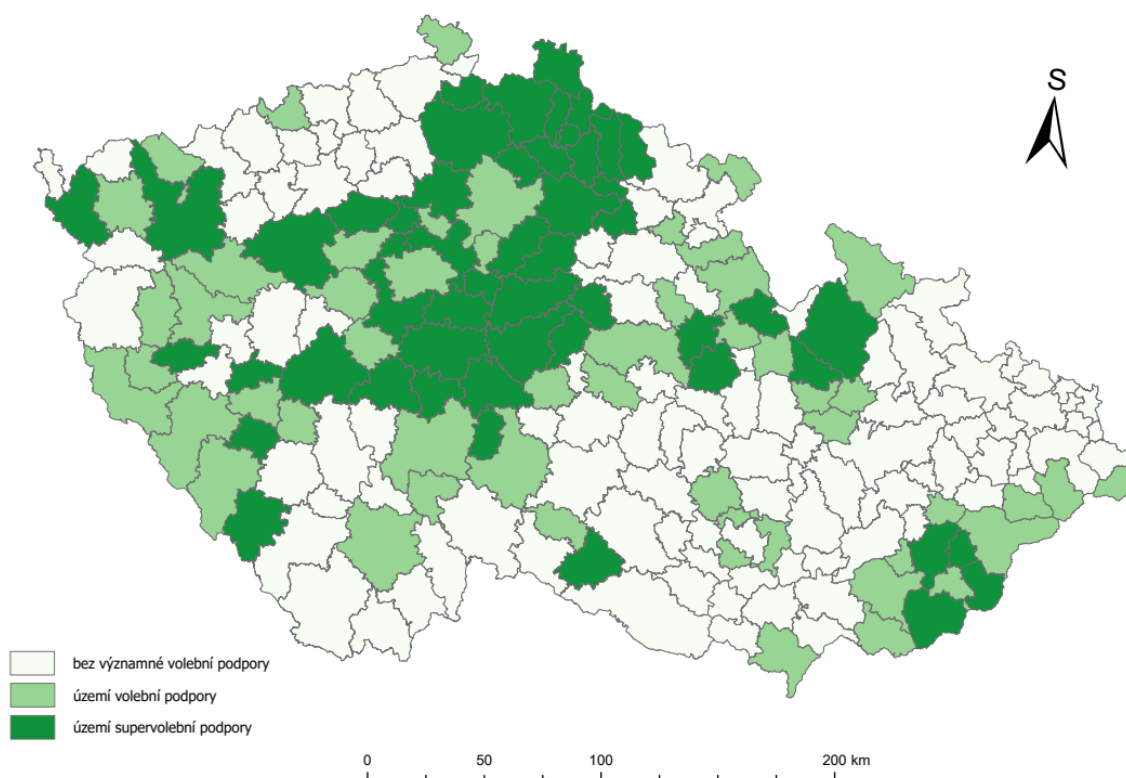
Obrázek 3: Volební podpora STAN v roce 2017 v SO ORP

Zdroj: ČSÚ 2017, vlastní zpracování

Území volební podpory v případě STAN zobrazuje zjevnou dominanci Středočeského a Libereckého kraje. V případě STAN není moc vidět vyšší podpora hustě osídlených oblastí a SO ORP s velkými městy. Např. SO ORP Brno, SO ORP Ostrava nebo SO ORP Plzeň ani nejsou součástí území volební podpory. Naopak v území supervolební podpory se mimo Středočeský a Liberecký kraj vyskytují i SO ORP, které jsou méně koncentrované a více rozprostřené po republice.

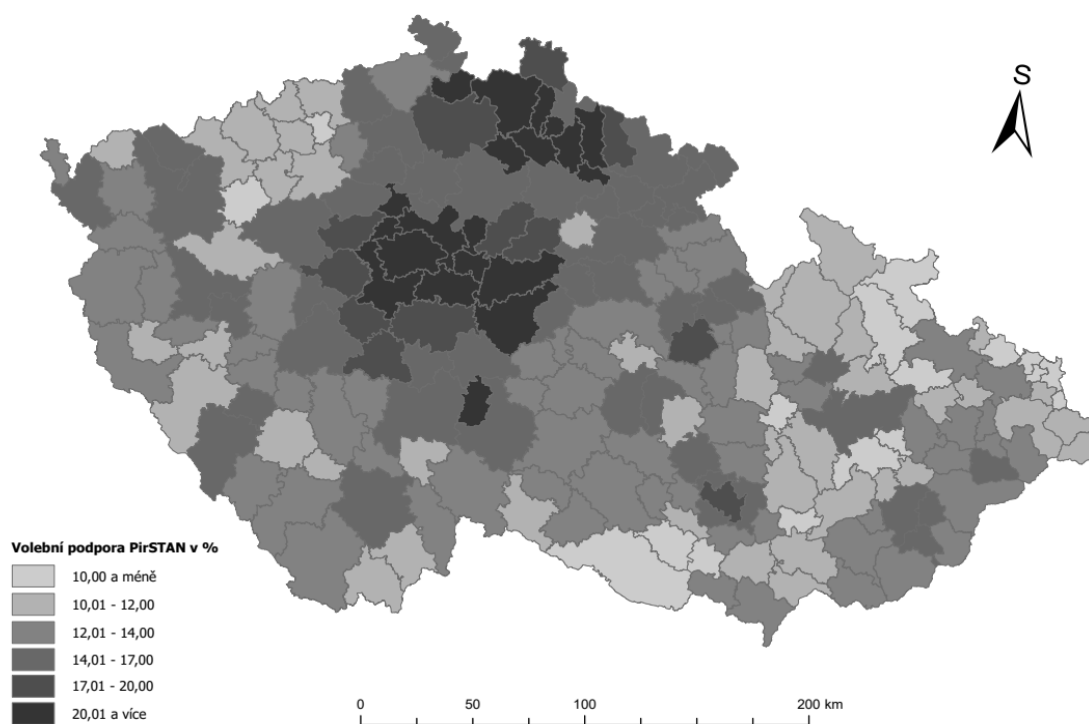
Obrázek 4: Území volební podpory STAN v roce 2017 v SO ORP

Zdroj: ČSÚ 2017, vlastní zpracování

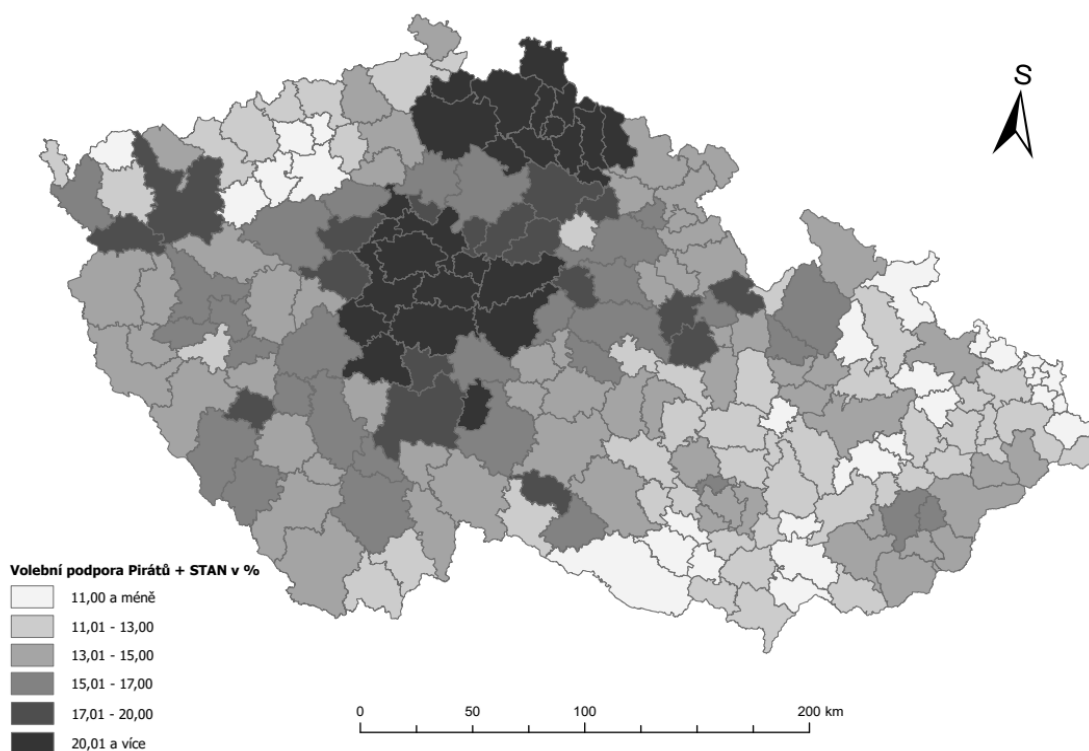
Volební podpora PirSTAN v roce 2021 měla prostorové rysy jak Pirátů tak STAN v roce 2017. Od Pirátů převzala vyšší volební podporu v Praze a okolí, od STAN zase velký podíl hlasů v Libereckém kraji a také v SO ORP Kolín a SO ORP Pacov, což je zřejmé z obrázku 5. Spojení Pirátů a STAN do koalice PirSTAN pomohlo oběma k většímu volebnímu zisku a prostorové rozložení volební podpory se ještě více roztrousilo, avšak lze vidět i koncentrace volební podpory v Libereckém kraji a také oblast od Prahy na východ až po Kutnou Horu. Koalice PirSTAN vykazuje nejmenší volební podporu v Ústeckém kraji a v oblasti Jeseníků, viz obrázek 5. Pro lepší porovnání rozdílů v prostorovém rozložení volební podpory mezi lety 2017 a 2021 byla vytvořena mapa reflektující součet volebních výsledků Pirátů a STAN v roce 2017. Z obrázků 5 a 6 je vidět, že se volební podpora Pirátů a STAN mezi lety 2017 a 2021 z prostorového hlediska příliš nezměnila. I součet volebních výsledků Pirátů a STAN z roku 2017 je velmi podobný jako volební výsledek STAN v roce 2021.

Obrázek 5: Volební podpora PirSTAN v roce 2021 v SO ORP

Zdroj: ČSÚ 2021h, vlastní zpracování

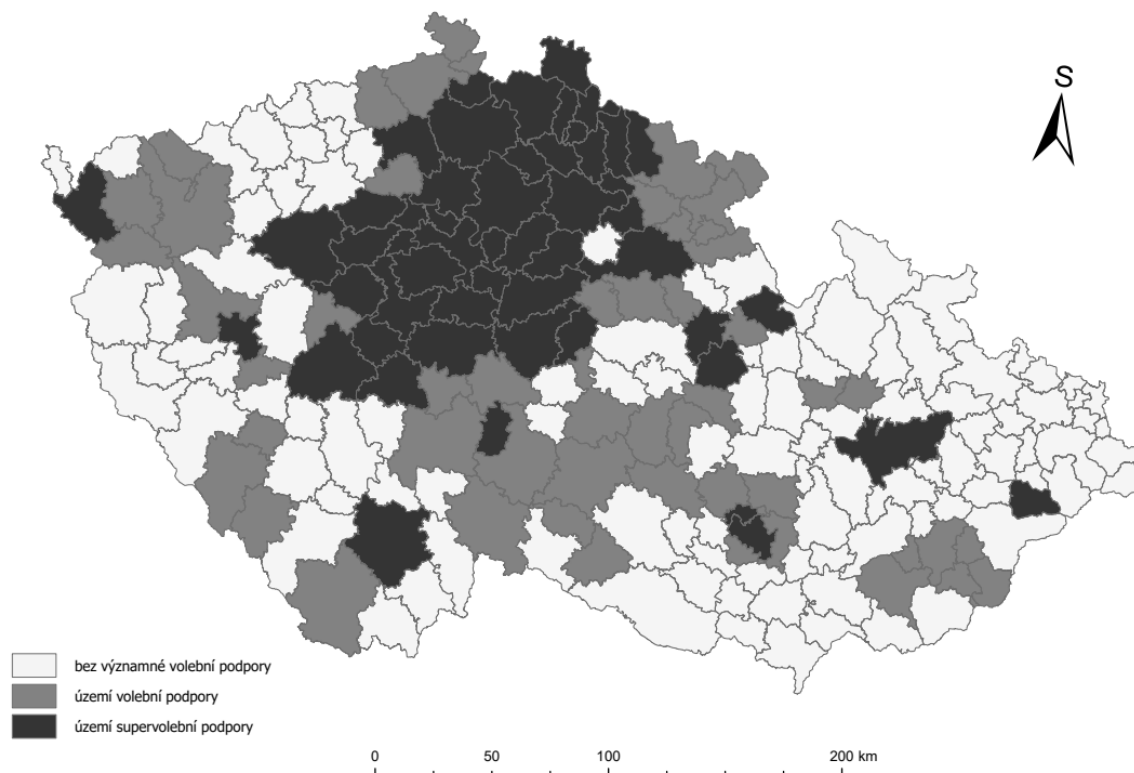
Obrázek 6: Volební podpora Pirátů + STAN v roce 2017 v SO ORP

Zdroj: ČSÚ 2017, vlastní zpracování

Z hlediska území volební podpory PirSTAN je v obrázku 7 vidět určitá podobnost s obrázkem 4 vyjadřující území volební podpory STAN v roce 2017. Opět je zřetelná dominance Středočeského a Libereckého kraje. Také lze vidět samostatné, nekoncepované SO ORP jako součást území supervolební podpory. Co se týče podobnosti s Piráty, tak lze vidět, že součástí území supervolební podpory jsou i SO ORP s velkými nebo krajskými městy jako jsou Brno, Plzeň nebo České Budějovice.

Obrázek 7: Území volební podpory PirSTAN v roce 2021 v SO ORP

Zdroj: ČSÚ 2021h, vlastní zpracování

Prostorové rozložení volební podpory se mezi Piráty a STAN v roce v určitých bodech liší. Zatímco volební podpora Pirátů se koncentruje v západní části Česka, zvláště pak v okolí Prahy, tak volební podpora STAN je více rozprostřena po celé republice a větší koncentrace je patrná pouze v Libereckém kraji. Toto rozprostření volební podpory STAN v roce 2017 je však nerovnoměrné a projevuje se spíše malými ohnisky volební podpory, pravděpodobně díky efektu kandidátů (nelze však vyloučit i vliv kompozičních faktorů). Rozdíly jsou také v rozpětí volebních výsledků obou subjektů, jelikož rozpětí v případě Pirátů je mnohem nižší nežli v případě STAN. Volební podpora PirSTAN je pak více méně průnik předchozích dvou případů.

V případě PirSTAN je patrné jak větší územní rozptřeni volební podpory, tak i silnější západ a dominance Středočeského a Libereckého kraje.

5.2. Analýza faktorů volební podpory

V rámci této práce byly za hodnoty závislé proměnné postupně dosazeny relativní hodnoty volebních výsledků všech třech politických subjektů, tedy Pirátů a STAN za rok 2017 a PirSTAN za rok 2021. Za hodnoty nezávislých proměnných byly dosazeny hodnoty možných vysvětlujících faktorů. Výsledky analýz, včetně upraveného koeficientu determinace jsou zobrazeny v tabulkách 2, 3 a 4. Sloupec Koeficienty v tabulkách 2, 3 a 4 vyjadřuje parametry regresní rovnice, kdy v prvním řádku je regresní konstanta a v ostatních řádcích regresní koeficienty. Hodnota P udává pravděpodobnost nulové hypotézy, že je parametr roven nule. Čím je hodnota P nižší, tím větší jistota, že nezávisle proměnná má skutečně vliv (Hájek, Höfer, 2018). Faktory jsou statisticky významné, pokud je hodnota P nižší než 0,05. Poslední dva sloupce vyjadřují horní a dolní intervaly spolehlivosti. Regresní analýza také dokáže vypočítat koeficient determinace, který říká, jak dobrá je prediktivní schopnost modelu (Hájek, Höfer 2018). Nejdůležitějším sloupcem je sloupec s názvem Koeficient β , který zobrazuje hodnoty v intervalu od -1 do 1 a tím udává sílu a směr závislosti.

Statisticky významné faktory volební podpory Pirátů ve volbách 2017 jsou, dle hodnot P, míra nezaměstnanosti, index maskulinity, podíl vysokoškolsky vzdělaných osob a podíl věřících osob. Z těchto faktorů má nejvyšší absolutní hodnotu Koeficientu β podíl věřících osob, tento faktor má tedy ze všech zkoumaných faktorů největší vliv na volební podporu Pirátů. Jeho hodnota je -0,300, což znamená středně silnou negativní závislost. Negativní závislost znamená, že vyšší podíl věřících osob indikuje nižší volební podporu Pirátů. Dalšími faktory, které také ovlivňují volební podporu Pirátů jsou míra nezaměstnanosti a podíl vysokoškolsky vzdělaných osob, jejichž hodnoty koeficientu β jsou -0,181 respektive 0,210. Podíl vysokoškolsky vzdělaných vykazuje pozitivní závislost, což znamená, že čím vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných, tím vyšší volební podpora. Posledním statisticky významným faktorem je index maskulinity, který s hodnotou koeficientu β -0,018 nemá na volební podporu Pirátů takřka žádný vliv. Tyto hodnoty a další údaje viz tabulka 2.

Tabulka 2: Výsledky regresní analýzy pro volební výsledky Pirátů v roce 2017

Piráti 2017	Koeficienty	Koeficient β	Hodnota P	Dolní 95%	Horní 95%
Regresní konstanta	18,075	-	0,002	6,676	29,474
Míra nezaměstnanosti	-0,532	-0,181	0,000	-0,691	-0,372
Podíl zaměstnaných v terciéru	0,029	-0,070	0,232	-0,019	0,077
Index stáří	0,479	0,128	0,495	-0,902	1,859
Index maskulinity	-9,945	-0,018	0,046	-19,702	-0,189
Hustota zalidnění	0,000	-0,146	0,474	-0,001	0,002
Podíl vysokoškolsky vzdělaných osob	0,139	0,210	0,001	0,055	0,222
Podíl věřících osob	-0,049	-0,300	0,000	-0,065	-0,032
Upravený koeficient determinace	0,482				

Zdroje: ČSÚ 2017, MPSV 2017, SLDB 2021, vlastní zpracování

Z faktorů, které by potenciálně mohly ovlivňovat volební podporu STAN, jsou statisticky významné pouze míra nezaměstnanosti a podíl věřících osob (oba záporně). Oba tyto faktory zároveň disponují vysokou hodnotou koeficientu β , což znamená, že oba faktory mají velký vliv na volební podporu STAN. Hodnota koeficientu β pro míru nezaměstnanosti činí -0,400 a pro podíl věřících osob -0,349. Takto vysoké hodnoty značí středně silnou negativní závislost. Velkou hodnotu koeficientu β má i podíl vysokoškolsky vzdělaných osob, ale na pětiprocentní hranici významnosti není tento faktor, v případě STAN, významný. Podrobnější údaje viz tabulka 3. Volební podporu STAN hodně ovlivňují také kontextuální faktory (např. efekt kandidáta), které nejsou v analýze zahrnuty, jelikož regresní analýza řeší pouze faktory kompoziční. Ukazuje to i velmi nízký upravený koeficient determinace oproti Pirátům a PirSTAN.

Tabulka 3: Výsledky regresní analýzy pro volební výsledky STAN v roce 2017

STAN 2017	Koeficienty	Koeficient β	Hodnota P	Dolní 95%	Horní 95%
Regresní konstanta	7,437	-	0,526	-15,670	30,543
Míra nezaměstnanosti	-0,371	-0,400	0,025	-0,694	-0,048
Podíl zaměstnaných v terciéru	-0,029	0,107	0,557	-0,126	0,068
Index stáří	2,380	0,040	0,095	-0,419	5,178
Index maskulinity	-2,195	-0,124	0,827	-21,972	17,582
Hustota zalidnění	-0,002	0,049	0,108	-0,004	0,000
Podíl vysokoškolsky vzdělaných osob	0,136	0,330	0,115	-0,033	0,305
Podíl věřících osob	-0,064	-0,349	0,000	-0,098	-0,031
Upravený koeficient determinace	0,100				

Zdroje: ČSÚ 2017, MPSV 2017, SLDB 2021, vlastní zpracování

V případě PirSTAN jsou statisticky významné tři faktory, a sice míra nezaměstnanosti, podíl vysokoškolsky vzdělaných osob a podíl věřících osob. Nejvyšší hodnotu koeficient β má v tomto případě podíl vysokoškolsky vzdělaných osob, konkrétně 0,432. Jedná se tedy o nejsilnější závislost v rámci celé práce. Velmi silný vliv na volební podporu PirSTAN má také podíl věřících osob s hodnotou koeficientu β -0,375. O něco slabší, přesto ale stále významná, je hodnota koeficientu β v případě míry nezaměstnanosti, a to -0,207. Hodnoty a údaje jsou blíže popsány v tabulce 4.

Tabulka 4: Výsledky regresní analýzy pro volební výsledky PirSTAN v roce 2021

PirSTAN 2021	Koeficienty	Koeficient β	Hodnota P	Dolní 95%	Horní 95%
Regresní konstanta	-6,516	-	0,602	-31,120	18,089
Míra nezaměstnanosti	-0,521	-0,207	0,007	-0,899	-0,143
Podíl zaměstnaných v terciéru	0,041	0,085	0,415	-0,058	0,140
Index stáří	0,698	0,036	0,603	-1,946	3,342
Index maskulinity	16,974	0,104	0,119	-4,429	38,377
Hustota zalidnění	-0,001	-0,043	0,605	-0,003	0,002
Podíl vysokoškolsky vzdělaných osob	0,324	0,432	0,001	0,142	0,507
Podíl věřících osob	-0,093	-0,375	0,000	-0,127	-0,060
Upravený koeficient determinace	0,328				

Zdroje: MPSV 2021, SLDB 2021, vlastní zpracování

6. Interpretace výsledků

Cílem této kapitoly je zodpovězení výzkumných otázek a potvrzení či vyvrácení hypotéz na základě výsledků prezentovaných v předchozí kapitole. Na začátku výzkumu byly stanoveny dvě výzkumné otázky, z nichž každá měla ještě další dvě podotázky, a také tři klíčové hypotézy.

První výzkumná otázka se týkala prostorového rozložení volební podpory Pirátů, STAN a PirSTAN a jeho odlišností mezi stranami a volbami. V případě volební podpory Pirátů lze pozorovat dominanci západu republiky, především v Praze a okolí. Volební podpora STAN je méně koncentrovaná a zřetelně dominují takové SO ORP, kde mají velký vliv přední zástupci hnutí, tzv. efekt kandidáta. Efekt kandidáta se projevuje ve chvíli, kdy existuje prostorová kongruence s bydlištěm nebo původem kandidáta. Dále mají STAN také velkou podporu v Libereckém kraji v souvislosti se spoluprací hnutí STAN a Starostové pro Liberecký kraj. Co se týče rozdílů v prostorovém rozložení volební podpory mezi lety 2017 a 2021, tak nejsou příliš patrné. Prostorové rozložení volební podpory PirSTAN v roce 2021 spíše připomíná průnik obou případů z roku 2017, jelikož v mapovém vyjádření lze sledovat rysy prostorového rozložení volební podpory jak Pirátů (dominance Prahy a okolí), tak STAN (silný Liberecký kraj, Kolín, Pacov). Lze tedy konstatovat, že prostorové rozložení volební podpory se mezi lety 2017 a 2021 nijak zásadně nezměnilo, což nepřímou naznačuje, že si obě strany zachovaly svou procentuální úspěšnost z roku 2017. Díky kroužkování kandidátů však získalo o mnoho více mandátů hnutí STAN, což je v silném kontrastu právě s možným zachováním procentuální úspěšnosti. Na první výzkumnou otázku navazuje *Hypotéza 1* která, předpokládala koncentraci volební podpory Pirátů, STAN a PirSTAN v městských regionech, respektive v hustě osídlených regionech. Tato hypotéza nebyla potvrzena, jelikož z mapového vyjádření není zřejmé, zda se opravdu volební podpora koncentruje vyloženě v městských regionech. Volební podpora Pirátů, STAN a PirSTAN se koncentruje v některých městských i v některých suburbánních či venkovských regionech. Prostá linie město vs. venkov zde tedy nestačí a je potřeba uvažovat různé typy městských i venkovských regionů. Navíc ani v rámci regresní analýzy nebyla prokázána hustota zalidnění jako faktor, který by byl statisticky významný, a významně tak ovlivňoval volební podporu Pirátů, STAN a PirSTAN, nelze tedy tuto hypotézu potvrdit. Těžko soudit, v jakých typech regionů se koncentruje volební podpora Pirátů, možný je například vliv Prahy, v jejímž okolí se Piráti dočkaly lepších výsledků. Volební podpora STAN a PirSTAN je daleko méně koncentrovaná, a tak lze jen těžko hledat typ regionu, ve kterém mají STAN či PirSTAN silnou volební podporu.

Druhá výzkumná otázka si kladla za cíl objasnit jaké faktory ovlivňují volební podporu Pirátů, STAN a PirSTAN a jak se vliv těchto faktorů liší mezi stranami a mezi oběma volbami. Za pomoci vícenásobné regresní analýzy bylo zjištěno, že faktory, které nejvíce vysvětlují volební podporu Pirátů, STAN a PirSTAN jsou podíl věřících osob, míra nezaměstnanosti a podíl vysokoškolsky vzdělaných osob. V případě Pirátů byl nejsilnějším faktorem zjištěn podíl věřících osob, který na volební podporu Pirátů v roce 2017 působil záporně. Nejsilnějším faktorem ovlivňující volební podporu STAN v roce 2017 byla zjištěna míra nezaměstnanosti se záporným efektem. Faktor s největším vlivem na volební podporu PirSTAN v roce 2021 byl zjištěn kladně ovlivňující podíl vysokoškolsky vzdělaných osob. Podíl věřících osob a míra nezaměstnanosti nejvíce ovlivňují záporně a podíl vysokoškolsky vzdělaných osob nejvíce kladně ovlivňuje volební podporu Pirátů, STAN a PirSTAN. Míra nezaměstnanosti a podíl vysokoškolsky vzdělaných osob dokazují dominanci socioekonomické štěpné linie.

Hypotéza 2, která předpokládala významný vliv podílu vysokoškolsky vzdělaných osob na volební podporu Pirátů, STAN a PirSTAN byla částečně potvrzena. V případech Pirátů a PirSTAN byl podíl vysokoškolsky vzdělaných osob prokázán jako významný faktor ovlivňující volební podporu. Hodnoty standardizovaného koeficientu β byly v obou případech poměrně vysoké. V případě STAN byl ale podíl vysokoškolsky vzdělaných osob na pětiprocentní hladině významnosti identifikován jako statisticky nevýznamný.

Hypotéza 3 předpokládající významný vliv podílu věřících na volební podporu Pirátů, STAN a PirSTAN byla jednoznačně potvrzena. Ve všech třech případech patřil podíl věřících mezi tři nejvýznamnější faktory volební podpory, navíc s poměrně vysokou hodnotou standardizovaného koeficientu β .

7. Závěr

Cílem této práce bylo analyzovat prostorové rozložení volební podpory a faktory volební podpory Pirátů, STAN v roce 2017 a PirSTAN v roce 2021 ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR na měřítkové úrovni SO ORP. Pro analýzu prostorového rozložení volební podpory byla zvolena metoda klasického kartogramu doplněna o území volební podpory, které bylo pro potřeby této práce nutno lehce modifikovat. Rozdíly mezi stranami byly patrné, naopak rozdíly mezi volbami byly jen minimální. Ve všech případech byla zřetelná podpora v Praze a okolí, v případě STAN a PirSTAN byl zjevný i efekt kandidáta (Turnov, Kolín, Pacov). Obě hypotézy, které předpokládaly významný vliv podílu věřících osob, respektive podílu vysokoškolsky vzdělaných osob, byly (byť jedna z nich jen částečně) potvrzeny prostřednictvím vícenásobné regresní analýzy. Bylo také zjištěno, že mimo tyto dva faktory má velký vliv na volební podporu Pirátů, STAN a PirSTAN také míra nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti nebyla do hypotéz zahrnuta, ale s podílem vysokoškolsky vzdělaných osob je součástí dominantní socioekonomické štepné linie, a tak vliv tohoto faktoru není příliš překvapivý. Rozdíly ve vlivu faktorů mezi stranami ani mezi volbami nejsou příliš patrné, ve všech třech případech dominují tři výše zmíněné faktory, jen se mírně mění jejich síla.

Pro budoucí analýzu prostorového rozložení by bylo vhodné využít např. metodu prostorové autokorelace, která by mohla být pro takovou analýzu vhodnější a její výsledky mohly být více reprezentativní. Zjištěné výsledky analýzy faktorů volební podpory jsou pouze vzorkem a nelze z nich dělat obecné závěry. Při analýze faktorů bylo využito relativně malé množství možných vysvětlujících indikátorů, a tak je zde prostor pro analýzu jiných dalších aspektů, které by mohly ovlivňovat volební podporu Pirátů, STAN nebo PirSTAN, mj. i faktorů kontextuálních či postojových. I přes určité nedostatky, tato práce alespoň částečně nastínila prostorové rozložení volební podpory Pirátů, STAN a PirSTAN a zjistila některé faktory ovlivňující tuto volební podporu. Stále je zde prostor pro další bádání a analýzy, což může být impulsem k dalším výzkumům, které by se mohly zabývat jinými faktory (typy faktorů) volební podpory, nebo následujícími volbami a případnými změnami volební podpory v čase.

Seznam literatury

- CIHLÁŘ, P. (2024): Geografické aspekty volební podpory populistické radikální pravice v Česku. Diplomová práce, vedoucí Lepič, Martin. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.
- ČERNÝ, H. (2016): Závislost vysvětlujících proměnných v regresním modelu. Vedecký časopis Finančné trhy, Bratislava, Derivat 2016, ISSN 1336-5711, 2/2016.
- DRAŠAR, M. (2024): Volební koalice ve stínu pandémie: faktory volební podpory a jejich proměna ve volbách do Poslanecké sněmovny 2017 a 2021. Sociologický časopis, Institut politologických studií, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova, Praha.
- DVOŘÁČEK, J. (2023): Analýza preferenčního hlasování koalice PirSTAN ve volbách do Poslanecké sněmovny 2021. Diplomová práce, vedoucí Lebeda, Tomáš. Olomouc: Univerzita Palackého, Filozofická fakulta, Katedra politologie a evropských studií.
- HARMAŇOŠ, T., PLEŠIVČÁK, M. (2021): Geography of the conservative-liberal cleavage and selected factors influencing the distribution of conservative and liberal voters in Slovakia. *Geographia Cassoviensis*, 15, 2, 186-203.
- HENDL, J. (2006): Přehled statistických metod zpracování dat: Analýza a metaanalýza dat. Portál, Praha, 583 s.
- HLOUŠEK, V. (2002): Koncept konfliktních linií ve střední a jihovýchodní Evropě – tři roviny analýzy. *Středoevropské politické studie*, 4, 2-3.
- HLOUŠEK, V. (2000): Konfliktní linie v „postkomunistických“ systémech politických stran. *Politologický časopis*, 4, 373-395.
- HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L. (2005): Konfliktní linie v současné české a slovenské politice: mezi stabilitou a změnou. *Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity v Brně*, 1-28.
- CHVOJKA, V. (2014): Volební geografie ČR: analýza volební podpory Strany zelených. Diplomová práce, vedoucí Kostecký, Tomáš. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.
- JEHLIČKA, P., SÝKORA, L. (1991): Stabilita regionální podpory tradičních politických stran v českých zemích (1920–1990). *Sborník České geografické společnosti*, 96, 2, 81-95.

KEVICKÝ, D., SUCHÁNEK, J. (2023): Examining voter turnout using multiscale geographically weighted regression: The case of Slovakia. *Moravian geographical reports*, 31, 3, 153-164.

KOSTELECKÝ, T. a kol. (2014): Koho volí Vaši sousedé? Prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny. Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, Praha, 173 s.

LEPIČ, M. (2017): Limits to territorial nationalization in election support for an independence-aimed regional nationalism in Catalonia. *Political Geography*, 60, 190-202.

LEPIČ, M. (2021): Nestacionarita konstrukce národu v současné Evropě: Časoprostorová diferenciacie v podpoře a vlivu faktorů regionálního nacionalismu v Katalánsku. Dizertační práce, vedoucí Tomeš, Jiří. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.

LIPSET, S. M., ROKKAN, S. (1967): Cleavage Structures, Party Systems, and Voter Alignments. *Party Systems and Voter Alignments*. Free Press & Collier-MacMillan Limited, 1-64.

LYSEK, J., MACKŮ, K. (2022): Continuity in Discontinuity? Spatial Patterns of Electoral Behaviour in the 2021 Czech Parliamentary Elections. *Politologický časopis*, 29, 3, 260-280.

MAŘÍK, R. (2006): Metoda nejmenších čtverců. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně.

PINK, M. a kol. (2012): Volební mapy České a Slovenské republiky po roce 1993: vzorce, trendy, proměny. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, 261 s.

PILEČEK, R. (2021): The influence of mayors as candidates in the 2017 parliamentary elections on voter decision-making in Czechia. *Auc geographica*, 56, 2, 234-247.

SUCHÁNEK, J. (2024): Opomenutá místa a prostorové aspekty voleb: nativismus, populismus a geografie nespokojenosti. Dizertační práce, vedoucí Hasman, Jiří. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.

WONG, D. W. S. (2004): The Modifiable Areal Unit Problem (MAUP). In: Janelle, D.G., Warf, B., Hansen, K. (eds) *WorldMinds: Geographical Perspectives on 100 Problems*. 571-575.

Internetové zdroje

ČSÚ (2017): Veřejná databáze. Český statistický úřad, Praha www.czso.cz (cit. 29.4.2024).

ČSÚ (2021a): Statistický atlas. Dostupné z:

<https://geodata.statistika.cz/as/atlas/?xmax=2199363.7072160854&ymax=6691429.055534932&xmin=1250933.0602538702&ymin=6138636.4669766845&wkid=102100&ds=23&tm=46&dv=43> (cit. 15.5.2024).

ČSÚ (2021b): Statistický atlas. Dostupné z:

<https://geodata.statistika.cz/as/atlas/?ds=23&dv=45&tm=59&wkid=102100&xmax=2199363.7072160854&xmin=1250933.0602538702&ymax=6691429.055534932&ymin=6138636.4669766845> (cit. 15.5.2024).

ČSÚ (2021c): Statistický atlas. Dostupné z:

<https://geodata.statistika.cz/as/atlas/?ds=9&wkid=102100&xmax=2199363.7072160854&xmin=1250933.0602538702&ymax=6691429.055534932&ymin=6138636.4669766845&tm=28&dv=24> (cit. 15.5.2024).

ČSÚ (2021d): Statistický atlas. Dostupné z:

<https://geodata.statistika.cz/as/atlas/?ds=35&wkid=102100&xmax=2199363.7072160854&xmin=1250933.0602538702&ymax=6691429.055534932&ymin=6138636.4669766845&tm=171&dv=159> (cit. 15.5.2024).

ČSÚ (2021e): volby.cz – Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ> (cit. 18.7.2024).

ČSÚ (2021f): volby.cz – Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps2?xjazyk=CZ> (cit. 18.7.2024).

ČSÚ (2021g): volby.cz – Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017 (promítnuto usnesení NSS). Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps2?xjazyk=CZ> (cit. 29.4.2024).

ČSÚ (2021h): volby.cz – Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps2?xjazyk=CZ> (cit. 29.4.2024).

HÁJEK, L., HÖFER, K. (2018): Regresní analýza – úvod a principy. Metodologický proseminář II, Praha, Univerzita Karlova.

MPSV (2017): Nezaměstnanost v ORP od března 2014 – Nezaměstnanost v ORP v České republice za říjen 2017. Dostupné z:

<https://data.mpsv.cz/web/data/vizualizace6?mesic=10&rok=2017> (cit.29.4.2024).

MPSV (2021): Nezaměstnanost v ORP od března 2014 – Nezaměstnanost v ORP v České republice za říjen 2021. Dostupné z:

<https://data.mpsv.cz/web/data/vizualizace6?mesic=10&rok=2021> (cit. 29.4.2024).

MVČR (2024): Volby v ČR. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/volby-v-cr.aspx> (cit.17.7.2024).

SLDB (2021): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů. Český statistický úřad, Praha (cit. 29.4.2024).